

Thomas Schelling: een strategisch denker

Auteur(s):

Janssen, M.

De auteur is verbonden aan de Erasmus Universiteit Rotterdam en is erepromotor van Schelling. janssen@few.eur.nl

Meer informatie over de uitreiking van het eredoctoraat en de workshop *Thomas Schelling's influence on current economic research* is te vinden op de servicepagina, blz. 528.

Verschenen in:

ESB, 88e jaargang, nr. 4418, pagina 522, 31 oktober 2003

Rubriek:

Kernfiguren

Trefwoord(en):

strategie

Thomas Schelling krijgt op 7 november een eredoctoraat uitgereikt aan de Erasmus Universiteit Rotterdam. Zijn verdiensten voor de economie zijn groot.

Thomas Schelling heeft in zijn lange carrière veel gebieden binnen en buiten de economische wetenschap bestreken. Vlak na de Tweede Wereldoorlog werkte hij vooral aan macro-economische vraagstukken. Hij is echter vooral bekend geworden toen hij zich ging bezighouden met de vraag hoe de wapenwedloop beperkt kon blijven. Als een soort bijproduct van zijn analyses introduceerde hij begrippen die later in de speltheorie geformaliseerd zouden worden.

Strategie

Grote faam kreeg Schelling met zijn boek *The strategy of conflict*¹. De grote kracht van het boek is dat het een veelheid van maatschappelijke terreinen bestrijkt met een minimum aan nieuwe concepten, waarvan dreigingen en beloftes de belangrijkste zijn. Waar economen tot dan toe dachten dat het voor een partij altijd beter is om meerdere mogelijkheden open te houden, laat Schelling zien dat het afsluiten van mogelijkheden dusdanige reacties bij andere partijen kan oproepen, dat dit wel degelijk voordelig voor de eerste partij kan zijn. De ideeën rond het strategisch belang van 'commitment' zijn geboren. Dreigingen en beloftes kunnen een strategisch effect hebben als ze geloofwaardig zijn. Schelling is een meester in het laten zien hoe in concrete situaties geloofwaardigheid verkregen kan worden.

Ook de notie van 'focal point' is door Schelling in *The strategy of conflict* geïntroduceerd. Focal points zijn belangrijke tekenen die individuen kunnen gebruiken als 'pay-off' overwegingen geen duidelijke richting aan het handelen geven. Een beroemd voorbeeld is de vraag waar je je partner probeert te ontmoeten (in een tijd waarin mobiele telefoons nog niet bestonden) als je elkaar in New York City bent kwijt geraakt.

Het boek is kenmerkend voor zijn gehele werk. Het combineert een zeer rijke kennis van actuele vraagstukken en een scherp analytisch inzicht. Het boek laat ook zien dat Schelling geen echte speltheoreticus is. Hij vond dat wiskundige analyses een eigen leven kunnen gaan leiden, zodat niet de oorspronkelijke vraagstukken bestudeerd worden, maar meer de theoretische eigenschappen van een wiskundig systeem.

Strateeg

Iemand die Schelling afschildert als een toegepast speltheoreticus, doet hem ook op andere gronden eigenlijk tekort. Schelling is meer een strategisch denker dan een speltheoreticus; iemand die weet dat de echte strategische zetten bestaan uit het veranderen van de pay-offs, de informatiestructuur of de volgorde waarin beslissingen genomen worden. Alleen in gezelschapsspelen liggen de regels van het spel precies vast. Echte strategen kiezen het spel dat ze willen spelen.

Ander werk van Schelling is ook zeer invloedrijk geweest. In *Micromotives and macrobehavior* laat hij onder andere zien dat door lokale interactie stedelijke segregatie kan ontstaan zonder dat individuen in de samenleving duidelijke voorkeuren voor segregatie hebben². Ook hier is eenvoudig het kenmerk van de meester. Schelling stelt een stad als een schaakbord voor waarop ieder vak een huis voorstelt. Sommige vakken zijn niet bewoond. Mensen kunnen om de beurt kiezen of ze wel of niet willen verhuizen. De keuze wordt door een eenvoudige regel bepaald: als minder dan een derde van iemands buren dezelfde karakteristiek (bijvoorbeeld huidskleur of religie) heeft, dan zal de persoon verhuizen en anders niet. Het hele proces is eenvoudig zelf op een schaakbord na te doen³. Opmerkelijk is ook dat het resultaat (segregatie) erg robuust is voor de keuze van verschillende parameters van het model. Het werk in dit boek is een voorloper van huidig onderzoek op het gebied van de evolutionaire speltheorie en de 'agent-based simulations'.

Het werk van Thomas Schelling kan niet alleen vanuit de economische wetenschap geëvalueerd worden. Vooral zijn betekenis voor de politicologie en de wereld van de internationale betrekkingen kan moeilijk overschat worden. Schelling is eigenlijk niet goed in een vakje te passen. Zijn intellectuele kracht ligt in zijn associatieve vermogen, in het identificeren van alledaagse problemen die een abstract idee illustreren, in het doorgronden van belangrijke mechanismen onder de wereld van onze observaties. Hij had de wiskunde niet nodig om

de analyse van "zij denkt dat ik denk .." in de hand te houden en zo kon hij zich richten op het maatschappelijke belang van dergelijke analyses.

Maarten Janssen

1 T. Schelling, *The strategy of conflict*, Harvard University Press, Cambridge, 1960.

2 T. Schelling, *Micromotives and macrobehavior*, Norton & Company, New York, 1978.

3 Belangstellenden kunnen het spel zelf naspelen met behulp van een simulatieprogramma dat op mijn website te vinden is:
<http://www.few.eur.nl/few/people/janssen/>